

ben irtak. Olyasmit, hogy regények és drámák írására szerzők szövetkeznek, iker-lelkek forrnak egybe, már hallottunk. Gondoljunk csak *Erckmann-Chatrianra*, *Ilf* és *Petrova*, vagy a *Goncourt*-, a *Tharaud*-, a *Marguerite-fivérekre*. A regény és a dráma tulnyomóan értelmi, mondhatni mérnöki műfajok, amiket kettesben „meg lehet beszélni”. A lírai vers ugyanugy, mint a zenemű a pillanat, a legszemélyesebb ihlet terméke. Abból a versből, amelynek ketten látnak neki csak torz válhatik, vagy ügyes hamisítvány. A költemény nem létezhet az élmény, a hangulat és a stílus egysége nélkül. A lírában csak egyetlen társszerző lehetséges: az ihletett műfordító. De más a lírai vers és más a hősköltemény, mondják az iskola könyvek. Bizonyos, hogy a hősköltemény átmenet a lírai és az elbeszélő költemény közt. Csakhogy a hősköltemény is vers és nem próza. Márpedig a vers ihlete, hangulata, stílusa, akár kötött, akár szabad a vers, nem osztható. Aki önmagában képtelen verset költeni, ne keressen társszerzőt. Egy fél ihlet meg egy fél ihlet nem egy egész ihlet, hanem csak két fél ihlet. A Cinquez csodálatoskép' mégis megáll a lábán. Megáll, annál az egyszerű oknál fogva, hogy nem költemény. Szabadversbe szedett próza és annak se valami ragyogó. Pedig kár érte. Mert ez a Cinquez igen szép és hősi téma és gazdag képzettársításokat ébreszt. Cinquez, ha úgy akarjuk Spartacus, Dózsa, Hóra vagy Münzer, a barbár idő „amikor, ha valakinek nem volt elég fehér a bőre, nem számított embernek”, napjaink árja-törvényeire emlékeztet s az Amstead, a rabszolgaszállító hajó társadalmunk berendezését juttatja eszünkbe. A vers azonban sajnálatosan alatta marad a témának.

A szép kiállítású kötetet, mely a szerzők kiadásában jelent meg, *Szőnyi István* figyelemreméltó metszetei díszítik. Korvin Sándor

KELL-E, VAGYNEM KELL? Földdarabunk a lappangó irodalmi művek hazája. A verset baráti ajkak suttojják a fülünkbe, a regény gépirott példányokban jár kézről-kézre, a dráma pedig pályázatokon szurkol vagy könyvalakban sorvad ég sohasem lát színpadot. Ha ezeket az irodalmi műfajokat a reménytelenség szerint kellene osztályozni, az első hely kétségtelenül a drámát illelné meg. A dráma követeli a legköltésesebb előállítási gépezetet és a legkedvezőbb társadalmi légkört. Mindakettő hiányzik. A színműírás ügye nemcsak az itteni, hanem az egész magyar irodalomban is a legmostohább. Az *Ember Tragédiája*, a *Bánk Bán*, a *Lilium*, a *Bor*, a *Dada*, a *Tanítónő*, az *örvény* és hasonló ritka állócsillagok, amiket a kétesfényű hullócsillagok serege táncol körül. Az igazi dráma fényűző és veszedelmes műfaj. Olyan fényűzés, amit csak a tömegek részvételére berendezett társadalom képes kifejtteni, és olyan veszedelem, amit csak az igazságra berendezett társadalom képes vállalni. Mi ettől még messzi vagyunk. A közönség nagy része megszokta a rossz színműveket, mint a hamis híreket, az alacsonyabb bért vagy a nedves lakást. A drámairó azonban rejtőző és szívós fajta, akit nem csüggeszt a sors mostohasága. A legutóbbi transzilvániai drámapályázatra közel száz pályázat érkezett be. Jók-rosszak? Nem tudjuk. De igazuk van! Dráma kell, sőt jó dráma, (a mai lehetőségek közt.) A jó drámához is gyűl a közönség. Gorkij *Éjjeli menedékhelyé*-nek legutóbbi cluji előadását zsufoolt ház nézte végig. Reménységnek talán ennyi is elég. Vállalkozó szellemek mindig akadnak.

Az oradeai *Pélyi András* pl. két drámai szatíráját jelentette meg testes kötetben, *Kell-e vagy nem kell?* gyűjtőcímmel. (*A család becsülete és Aki ur a maga portáján*. Sonnenfeld Rt. Oradea 1936.) Kétségtelenül merész vállalkozás. Van-e valaki, aki a kezdő drámairók utját egyengeti?

Nincs. Pélyi tehát a kötethez írt előszavában maga végzi el ezt is. Zuglódik a közönség helyett, megmondja, mi a baj, mi a teendő és az orvosságot is magával hozza. Itt van két szindarabban. Vegyétek és egyétek!...

A két szindarab közül az első amolyan szatirikus ellendrámá: a hasug szindarabokkal szemben megmutatja, hogy valójában hogyan fut karriert Sajtós Leona, a portáslány, s mi az ára annak, hogy valaki irigyelt diva lehessen. Ez a szatira tehát folytatja az előszóban indított kapudöngető harcot, a keserű pamfletet, hogy ugymondjuk, szinpadra viszi az előszót. Az öltözők torz világa a szinpad mögül a szinpadra, az éles rivaldafénybe kerül. Színházi intrikák, szerelmi és hírlapi zsarolások cikáznak bohózati gyorsasággal. Ezek a darab jólsikerült, élénk jelenetei. A többi jelentéktelen. A portáslakás munkáskörnyezetének rajza, az itteni párbeszéd, alakok hamisak és szürkék. Az egész darab elsiertet, felépitése naiv, egyik-másik alakját mintha a zsinorpadlásról rángatnák.

A második darab hőse Feri, a borbélylegény szintén karriert fut *bt.* Selyemfiu lesz. Egy gazdag fűszeresné szeretője. Ez a darab a családi és üzleti élet szennyest teregeti ki. Pélyi izlése azonban kissé bizonytalan. Nem a közérkölc, hanem a művészet szempontjából. A borbélylegény és a fűszeresné hosszadalmas, fölöslegesen szemléletes szerelmi találkája pl. nem szinpadra való. Azzal, hogy lebontjuk a szoba egyik falát, még nem válik realista darabbá mindaz, ami a szobábn történik. Általában Pélyi szatirája nem elég nagyvonalu, nem elég művészi. A szatira ingujjra vetközve jár az alakok közt és amikor csak teheti, jól hátbalöki őket. Ettől eltekintve Pélyi nehézkésen is mozog a szinpadon. Találékonyága a párbeszédekben merül ki. A helyzet- és jellem-komikum iránt alig van érzéke. Itt-ott feldereng ugyan egy-egy kabinetfigura lehetősége (gróf Szerelemhegyi, Kordován, Pacsirta), de a szórakozott szerző az öltözőben felejteti őket.

Mindenesetre örömmel látjuk Pélyi két darabjában a szinpadi realizmus szándékát, amit körülményeink közt annyira szükségesnek érzünk. Nem tartunk a franciával, aki szerint a legjobb szándékból születnek a rossz művek. Méltányoljuk a szándék jelességét és éppen ezért szükségesnek véltük a cimlapról felénk meredő kérdésre valamivel részletesebb választ adni.

Korvin Sándor

H O Z Z Á S Z Ó L Á S

A MÁSODIK SZLOVENSZKÓI TAVASZI PARLAMENT ELŐTT

Kovács Károly, a *Korunk* két számában is foglalkozott az érsekújvári Tavaszi Parlament kérdésével, de e cikkek néhány megállapítása, valamint a kulturparlament gondolatának feljúló aktualitása arra készítetnek, hogy ismét érintsem itt e nagyjelentőségű szlovenszki kulturális találkozás kérdéseit.

Kovács K. megállapításait a következőkben foglalhatom össze: A Tavaszi Parlament árnyoldala, hogy elhallgatta az egyes kulturirányzatok között lévő, osztályhelyzetből eredő ellentéteket; nem hangsúlyozta ki a negyedik rend kulturális elhivatottságát a „középosztály” vezető szerepét hangoztató törekvésekkel szemben; egységes irányú kulturmunkáról beszél, de nem ad ennek tartalmát és még a tág értelemben vett haladás gondolatát sem meri felvetni. Mindennek eredménye: a Tavaszi Parla-